

INFO TIJDK INFO-TIJK INFO-TÜRK

bulletin mensuel • monthly bulletin • maandelijks bulletin

89

8STE JAAR • UITGEVER: TURKS COLLECTIEF VOOR UITGAVE EN VERSPREIDING • INFO-TURK - 13/2, Ch. MAURICE WISERPLEIN - 1040 BRUSSEL • TEL: (32-2) 230 34 72 • JAAR-ABONNEMENT: 500 BF • PCR: 000-1168701-45 • ISSN 0770-9161

CHICAGO BOYS MISREKENEN ZICH BIJ GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

"...met 2 klinkende overwinningen in 4 maand tijd, ziet het er naar uit dat Ozal de opdracht kreeg om zijn tegenstrijdig economisch programma de volgende 5 jaar uit te voeren," zei *The Guardian* van 27 maart 1984, net na de gemeenteraadsverkiezingen in Turkije.

Deze mening werd gedeeld door de grote media over de hele wereld en alle kritiek op het anti-demokratisch karakter van de turkse militaire "demokratie" en zijn repressieve praktijken werden overschaduwd door de bewondering voor het verkiezingssucces van de Chicago Boys, die aan het hoofd van de turkse economie staan sinds december 1983.

Vóór de verkiezingen beschreef *The Wall Street Journal* van 23 maart de turkse gemeenteraadsverkiezingen als een "test voor Ozal's strenge verwesterende economie".

Het staat vast dat 17,6 miljoen kiezers op 25 maart in Turkije naar de stembus gingen om een gemeentebestuur te kiezen, dit voor de eerste maal sinds 1977. De campagne voor deze verkiezingen concentreerde zich minder rond regionale kwesties dan rond het politiek klimaat dat in het land heerst na 3 jaar militaire heerschappij. En het is tevens een vaststaand feit dat de Moederland Partij (ANAP) van premier Turgut Ozal, door 41,26 pc van de stemmen te behalen en 54 van de 67 gemeentebesturen van provinciehoofdsteden in handen te krijgen, zijn macht versterkte en vervroegde parlementsverkiezingen de eerste jaren uitsloot.

De aandachtige studie van de definitieve resultaten spreekt de commentaar van de grote media, die onmiddellijk spraken van een "overwinning" voor het team Ozal, echter tegen. Daarbij zal het feit dat de resultaten van dezelfde verkiezingen de oppositie in een uiterst beroerde situatie brachten, een element zijn dat de werking van het "parlementair systeem" zal hinderen, en het zou het land tot vervroegde verkiezingen kunnen brengen, Ozal belettend zijn vijfjarig ambtstermijn te vervolledigen.

Wat betreft de ware aard van deze verkiezingen kloppen de beweringen als zouden "de resultaten bevestigen

./..

	VERKIEZINGEN-1983	VERKIEZINGEN-1984	VERSCHIL
ANA-P	7.823.827 (45,15)	7.263.492 (41,26)	- 560.335 (- 3,89)
HP	5.277.698 (30,46)	1.545.593 (8,78)	- 3.732.105 (- 21,68)
MDP	4.032.046 (23,27)	1.252.549 (7,11)	- 2.779.497 (- 16,16)
	17.133.571 (98,88)	10.061.634 (57,15)	-7.071.937 (- 41,73)
SODEP		4.119.365 (23,40)	+ 4.119.365 (+ 23,40)
DYP		2.349.068 (13,35)	+ 2.349.068 (+ 13,35)
RP		837.043 (4,76)	+ 837.043 (+ 4,76)
Onafhankelijk	195.164 (1,12)	235.487 (1,34)	+ 40.323 (+ 0,22)
	195.164 (1,12)	7.540.963 (42,85)	+ 7.345.799 (+ 41,73)
TOTAAL	17.328.735 (100,00)	17.602.597 (100,00)	+ 273.862

dat Turkije op de goede weg is naar de democratie" of dat de "terugkeer naar de parlementaire democratie nu volledig is, absoluut niet met de realiteit van Turkije.

Hoewel nu 3 andere partijen die voor de parlementsverkiezingen van 6 november uitgesloten werden, mochten deelnemen aan deze gemeenteraadsverkiezingen samen met de 3 favoriete partijen van de militaire junta, bleef het verbod van politieke activiteiten voor vroegere politici van kracht, en mochten bepaalde politieke strekkingen die steeds vertegenwoordigd waren in de Europese parlementen, geen eigen politieke partij stichten en aan de verkiezingen deelnemen. De parlementsverkiezingen hadden zoals de gemeenteraadsverkiezingen plaats onder de staat van beleg, behalve dan in 8 van de 67 provincies van Turkije. Een strenge censuur belette de pers alle feiten te melden en kritiek te leveren op de anti-demokratische praktijken van de veiligheidsdiensten. Terwijl de kiezers zich naar de stembus begaven, zaten meer dan 20.000 politieke gevangenen nog steeds opgesloten om hun opinies.

Ondanks deze situatie was de verkiezingscampagne levendiger dan deze voor de parlementsverkiezingen en de resultaten van deze verkiezingen werden opgevat als een juistere weerspiegeling van de wil van de kiezers.

Een gedetailleerde analyse van de resultaten levert het volgende op:

VAL VAN DE JUNTA-PARTIJEN

Bij de verkiezingen hebben de 3 politieke partijen die het voorrecht genoten te mogen deelnemen aan de verkiezingen, en die vertegenwoordigd zijn in het parlement, de steun van het volk verloren. Ze kregen 10 miljoen van de 17,6 miljoen uitgebracht stemmen (57,15 pc) terwijl ze bij de parlementsverkiezingen

17,1 miljoen van de 17,3 miljoen stemmen behaalden (98,88 pc). Dat maakt dat ze 7 miljoen kiezers verloren, dat is dus over het algemeen genomen een verlies van 41,73 pc.

De partij die aan de macht is, de Moederland Partij van premier Ozal, verloor ondanks de overhaast uitgeroepen "overwinning", 560.335 van de stemmen die de partij kreeg bij de parlementsverkiezingen. Dit resultaat wijst erop dat 3,89 pc van de kiezers niet langer vertrouwen stelt in de partij.

In Europese politieke normen is deze daling niet erg belangrijk. Maar voor een land als Turkije moet men dit feit anders interpreteren. Ten eerste genoot de ANAP het buitengewoon voordeel aan de macht te zijn, wat het mogelijk maakte propaganda te maken langs de staatsradio en televisie. Zelfs de dagbladen lanceerden bij het begin van de verkiezingscampagne onder druk van de politieke machthebbers, het idee dat Turkije een twee partijen-systeem nodig heeft om de heropflakking van politieke moeilijkheden zoals vóór de militaire interventie, te vermijden, en zij stelden de aan de macht zijnde ANAP voor als het ene deel van die parlementaire tandem. Deze mening werd gesteund door de resultaten van wekelijkse opiniepeilingen die gehouden werden door 2 belangrijke kranten van het land, die voorspelden dat de ANAP haar meerderheid zou behouden.

Het succes van de ANAP werd niet alleen beïnvloed door het feit dat zij aan de macht is. De ANAP, bewust van het feit dat de eeuwige twisten tussen politici van vóór de coup, de man in de straat ergeren, was de enige politieke partij die jonge dynamische technokraten van het business-type voorstelde, terwijl de andere partijen mensen die men reeds beu is aan het hoofd van hun kandidatenlijst zetten.

Het nieuwe ingewikkeld kiessysteem dat opgelegd werd door de parlementaire meerderheid, gaf de

VERKIEZINGEN VAN 1977

AP	4.477.133 (37,18)	CHP	5.069.053(42,09)
MSP	819.638 (6,80)	TIP	61.719(0,51)
DP	121.157 (1,02)	TBP	27.531(0,28)
CGP	64.042 (0,53)	TSIP	28.850(0,23)
MHP	811.843 (6,73)	SDP	2.982(0,02)
Rechts	6.293.813 (52,26)	Links	5.190.135(43,13)
		Onafhankelijk	557.082(4,61)

TOTAAL 12.041.030

VERKIEZINGEN VAN 1984

ANA-P	7.263.492 (41,26)	Sodep	4.119.365(23,40)
DYP	2.349.068 (13,35)	HP	1.545.593(8,78)
MDP	1.252.549 (7,11)		
RP	837.043 (4,76)	Links	5.664.958(32,18)
Rechts	11.702.152 (66,48)	Onafhankelijk	235.487(1,34)

TOTAAL 17.602.597

ANAP: Moederland Partij, HP: Volkspartij, MDP: Partij van Nationalistische Democratie, SODEP: Partij van Sociale Democratie, DYP: Partij van de Juiste Weg, RP: Welvaartspartij, AP: Justitiepartij, MSP: Nationale Heilspartij, DP: Democratische Partij, CGP: Republikeinse Partij van het Vertrouwen, MHP: Partij van Nationalistische Aktie, CHP: Republikeinse Volkspartij, TIP: Arbeiders-Partij van Turkije, TBP: Uniepartij van Turkije, TSIP: Socialistische Arbeiderspartij van Turkije, SDP: Socialistische Partij van de Revolutie.

ANAP een grote voorsprong op andere partijen.

Voor de 2 andere partijen van de junta was de achteruitgang katastrofaal. De Partij van Nationalistische Democratie (MDP) van de gepensioneerde generaal Turgut Sunalp verloor 2,7 miljoen van de 4 miljoen stemmen die ze behaalde bij de parlementsverkiezingen. Haar stemmenpercentage daalde van 23,27 pc tot 7,11 pc. De Volkspartij van Necdet Calp verloor 3,7 van de 5,2 miljoen stemmen die ze behaalde bij de vorige verkiezingen; waardoor haar stemmenpercentage van 30,46 pc naar 8,78 pc daalt.

Kortom, bij de gemeenteraadsverkiezingen behaalden de 3 partijen van de junta samen slechts 57,15 percent van de stemmen, dit ondanks de staat van beleg en de ongelijke propaganda-mogelijkheden van de partijen die in het parlement zetelen.

VERWARRING BIJ OPPOSITIE

Het meest dramatische gevolg van de verkiezingsuitslag was de verwarring bij de oppositie.

Terwijl de 2 "oppositie"-partijen, MDP en HP, op basis van de resultaten van de gemeenteraadsverkiezingen, minder dan 16 pc van de kiezers vertegenwoordigen, steunt 7,3 miljoen kiezers, dit is 41,51 pc, de 3 niet-parlementaire oppositiepartijen.

De leider van de Partij van Sociale Democratie, professor Erdal İnönü, kan zichzelf met recht de ware leider van de oppositie beschouwen dankzij de 4,1 miljoen stemmen die hij kreeg (23,40 pc).

De Partij van de Juiste Weg (DYP) van Yıldırım Avcı, duidelijk de opvolger van de ontbonden Justitiepartij, komt op de derde plaats met 2,3 miljoen stemmen (13,35 pc). Hoewel Avcı tijdens de kiescampagne beweerde dat de meerderheid van Ozal's supporters rechtmatig aan hem toekomt, kreeg zijn partij nauwelijks 1/5 van de conservatieve stemmen. *The Times* benadrukte: "Dit is een gebeurtenis van potentiële historische betekenis: dit wijst erop dat het turks conservatisme Ozal, tenminste voorlopig, aanvaard heeft als zijn leider.

Een andere nieuwkomer in de politiek van Turkije was de Welvaartspartij (RP) van Ahmet Tekdal, die tijdens de kiescampagne naar voor kwam als één van de erfgenamen van de conservatieve stemmen. Deze partij behaalde echter nauwelijks 837.000 stemmen, of 4,76 pc.

Indien deze gemeenteraadsverkiezingen, parlementsverkiezingen geweest waren, zou de ANAP opnieuw 212 zetels gewonnen hebben, SODEP 120 en DYP 68. De 2 huidige oppositiepartijen daarentegen zouden er geen krijgen omdat zij geen 10 pc van de stemmen behaalden.

De grootste beroering ontstond in de linkervleugel. Het is een feit dat rechts in deze verkiezingen de winnaar was. Terwijl de 2 centrum-linkse partijen HP en SODEP 32,18 pc van de stemmen behaalden, kregen de 4 partijen van de rechtervleugel 66,48 pc van de stemmen. In vergelijking met de vorige gemeenteraadsverkiezingen van 1977 toont dit resultaat aan dat links behoorlijk zwak is. In 1977 kregen 5 partijen van de rechtervleugel 6,2 miljoen stemmen (52,26 pc) en 5 linkse partijen 5,2 miljoen stemmen (43,13 pc). In 1984 behalen de 4 rechtse partijen 11,7 miljoen stemmen (66,48 pc) terwijl de 2 linkse partijen, ondanks de openlijke steun van de buiten de wet gestelde linkse organisaties, nauwelijks 5,6 miljoen stemmen behalen (32,18 pc). Dit resultaat toont

duidelijk aan dat de stemmen voor links na een interval van 7 jaar stagneren, terwijl de aanhang van rechts verdubbelt.

De voornaamste reden van deze stagnatie is zonder twijfel het feit dat links het voornaamste doelwit van de repressie was, en dat de staatsradio en televisie evenals de gecensureerde pers, een campagne voerden om links in diskrediet te brengen. Vele kiezers waren bang dat indien ze voor links stemden, hun gemeente niet langer financiële steun zou genieten vanwege de staat.

Men mag echter niet vergeten dat links zelf er niet in slaagde het vertrouwen van het volk terug te winnen, dit wegens de heersende verwarring en wanorde.

Ondanks de repressie waarvan links het slachtoffer was, gaan alle politieke fracties, "kommunisten", "socialisten", "revolutionairen" of "arbeiders" verder met hun redetwisten, zelfs in klandestiniteit. Ze waren niet in staat hun krachten samen te bundelen en de massa een gezamenlijke politieke boodschap voor te stellen.

In plaats van samen te vechten tegen de politieke macht beschuldigen de 2 wettelijke centrum-linkse partijen elkaar. Bovendien probeerde Ecevit, ex-premier en leider van de ontbonden Republikeinse Volkspartij, bij iedere gelegenheid de nieuwe centrum-linkse partijen in diskrediet te brengen. Hij riep zijn sympathisanten op om niet voor één van deze partijen te stemmen.

Vóór de verkiezingen verklaarde Necdet Calp, de leider van de HP, dat indien zijn partij minder stemmen zou behalen dan SODEP, hij onmiddellijk ontslag zou nemen. Ondanks het feit dat zijn partij nauwelijks 1/4 van de stemmen behaalde schijnt Calp zijn deze verklaring nog eens te moeten overdenken.

Men spekeleert steeds meer op een fusie van SODEP en de Volkspartij, aangezien beide van centrum-linkse strekking zijn, zodat SODEP in theorie in het parlement zou kunnen geraken. Het ziet er echter niet naar uit dat de leiders van de HP enthousiast zijn over deze oplossing. In dit geval kunnen bepaalde afgevaardigden van de HP ontslag nemen en naar SODEP overstappen. Men verwacht tevens dat bepaalde afgevaardigden van de MDP naar DYP of naar ANAP zullen overgaan.

Zelfs als de 2 oppositiepartijen in het parlement geraken dankzij bepaalde transfers zal hun vertegenwoordiging in het wetgevend orgaan toch nog ver beneden 41,73 pc (de buiten-parlementaire oppositie) liggen.

Men moet in gedachten houden dat de tegenstanders van de ANAP in de nabije toekomst snel in aantal zullen toenemen, wanneer de negatieve gevolgen van de monetaristische politiek van Ozal in het dagelijkse leven van de arbeiders naar voor komen en wanneer Ozal's populariteit zal verslappen.

De huidige samenstelling van het parlement zal dan niet volstaan om de ontevredenheid van het volk tot uitdrukking te brengen, en onder druk van het volk zullen vervroegde verkiezingen onvermijdelijk zijn.

Daarom is het te vroeg voor een stabilisatie van het politiek leven van Turkije. Het politiek systeem dat opgelegd werd door de generaals en dat belemmerd wordt door de beperkingen tijdens de voorbije verkiezingen draagt de kiem van toekomstige politieke onrust in Turkije in zich.

 STAATSTERREUR

STAAT VAN BELEG VERVANGEN DOOR NOOD-TOESTAND

Vóór de gemeenteraadsverkiezingen, namelijk op 19 maart, hief de turkse regering de staat van beleg op in 5 provincies, en verving hem in 8 andere provincies door de noodtoestand, tijdens dewelke burgerlijke autoriteiten bevoegd zullen zijn.

Deze eerste wijziging van de krijgswet sinds de militaire coup van 12 september 1980, werd begin maart door het parlement goedgekeurd. Het militair regime blijft echter nog 4 maand van kracht in 54 provincies van Turkije.

De staat van beleg werd opgeheven in de westelijke provincies Kirklareli, Bilecik en Kütahya, evenals in de zuidelijke streek van Burdur en in de provincie Mus in het oosten.

In de 8 provincies waar de staat van beleg vervangen werd door de noodtoestand, worden de autoriteiten van de staat van beleg de burgerlijke gouverneurs.

Het besluit van het parlement steunde op het advies van de Nationale Veiligheidsraad. Hoewel de NVR, bestaande uit 5 generaals die de militaire staatsgreep uitvoerden, omgevormd werd tot de Presidentiële Raad, werd er een nieuwe Nationale Veiligheidsraad opgericht die veiligheidszaken zal behandelen. Dit nieuw "raadgevend" orgaan bestaat uit 5 militaire bevelhebbers en 4 ministers. Tijdens de eerste vergadering, voorgezeten door de "President van de Republiek", raadde de nieuwe NVR de regering aan de staat van beleg in 13 provincies op te heffen, en deze in 8 provincies te vervangen door de noodtoestand.

Overeenkomstig de grondwet kunnen de provinciegouverneurs tijdens de noodtoestand de avondklok instellen, vergaderingen en bijeenkomsten verbieden, bevel geven stakingen te beëindigen en kunnen ze publicaties, uitzendingen, films en teatervoorstellingen verbieden. Ze hebben tevens de bevoegdheid om, wanneer dit nodig is, alle communicatiemiddelen in beslag te nemen, om opsporingsbevelen uit te vaardigen en scholen te sluiten.

Alle gezonde burgers tussen 18 en 26 jaar oud moeten zich ten tijde van epidemies, natuurrampen en economische crises aanmelden om te werken wanneer de autoriteiten daartoe bevel geven.

STAATSVEILIGHEIDSHOVEN

Minister van Justitie Necat Eldem maakte op 20 februari bekend dat de voorbereidingen voor het oprichten van Staatsveiligheidshoven bijna voltooid zijn. De hoven zullen in werking treden op 1 mei 1984 in 8 verschillende steden van Turkije: Ankara, Diyarbakır, Erzincan, Istanbul, Izmir, Kayseri, Konya en Malatya. 128 rechters en aanklagers evenals 414 administratielieden zullen in de hoven tewerkgesteld worden. Bij de rechters en aanklagers zullen er tevens militairen zijn.

De staatsveiligheidshoven zullen zaken behandelen die betrekking hebben op de staatsveiligheid en op misdaden in verband met de wet op de vuurwapens en het smokkelen.

GEEN ALGEMENE AMNESTIE

Terwijl de internationale mensenrechtenorganisaties en Europese instellingen de turkse regering verzoecken een amnestie uit te vaardigen voor politieke gevangenen, maakte de turkse premier Ozal op 8 februa-

ri bekend dat het uitgesloten is dat er algemene amnestie verleend wordt in de nabije toekomst. Op een perskonferentie zei Ozal dat "dit een uiterst complexe situatie is, waarover niet één, niet twee, maar tien maal moet nagedacht worden. Alles op zijn tijd!" Hij keurde het feit af dat de oppositiepartijen de amnestie gebruiken in de gemeenteraadsverkiezingen: "Indien zij aan de macht waren in plaats van wij, zouden ze precies hetzelfde doen. Nu verstoppen ze zich achter ons en proberen zo politieke winst te boeken. Laten we geen struisvogelpolitiek voeren. We hebben een moeilijke periode doorworsteld; vóór de militaire interventie heerste anarchie, geen democratie. In 1973 liet de amnestie 3000 veroordeelde "terroristen" vrij. Dit leidde tot terroristische gewelddaden en het resultaat daarvan is dat er nu meer dan 20.000 terroristen in de gevangenis zitten.

Zouden de oppositiepartijen net zo gehandeld hebben indien zij aan de macht waren? Het antwoord hierop vindt men in de verklaring van Generaal-President Evren. In een interview met het VS-magazine *Newsweek* zei Evren dat hij tegen een algemene amnestie is. Ook hij beweert dat alle politieke gevangenen die in 1973 amnestie kregen, zich reorganiseerden, wat tot anarchie leidde.

VOLLEDIGE LIJST VAN DISK-PROCESSEN

Met het openen van nieuwe processen tegen 43 leden van Toprak-Is (Landbouwarbeiders), 20 van Maden-Is (Metaalarbeiders), 5 van Sine-Sen (Arbeiders in de Filmindustrie), 13 van Bay-Sen (Arbeiders tewerkgesteld door de Staat) en 14 van Taper-Is, allemaal aangesloten bij de Confederatie van Progressieve Vakbonden van Turkije (DISK), werd de vervolging van de leiders en de ambtanaren van deze confederatie en zijn aangesloten bonden afgerond.

Volgens het dagblad *Cumhuriyet* van 9 maart 1984 staan momenteel 1233 syndicalisten terecht voor de militaire hoven van Istanbul, dit in 30 verschillende zaken in verband met DISK.

Na de militaire coup werden ook de leiders en de ambtanaren van 2 andere confederaties, MISK (Confederatie van Nationalistische Vakbonden), zusterorganisatie van de neo-fascistische MHP, en HAK-IS, een fundamentalistische confederatie, gesloten door de krijgswetoverheid van Istanbul. Na een paar maand echter liet de militaire aanklager de beschuldigingen tegen hen vallen omdat hun zetel niet in de zone van het krijgswetbevel van Istanbul gelegen is.

Terwijl zij vrijkwamen, werden 3.694 ambtanaren van vakbonden die aangesloten zijn bij DISK door de militairen vervolgd. Op het einde van het onderzoek werden 1.138 van hen vrijgelaten, de dossiers van 1.379 anderen werden in beraad gehouden omdat zij voortvluchtig zijn en de dossiers van 1.177 ambtanaren werden overgedragen aan militaire hoven:

104 van Maden-Is (Metaalarbeiders), 60 van Oleyis (Arbeiders in Hotels, Restaurants en Entertainment), 18 van Asis (Houtbewerkers), 37 van Findik-Is (Notenplukkers), 58 van Tekstil-Is (Tekstielarbeiders), 28 van Devrimci Yapı-Is (Bouwarbeiders), 21 van TIS (Landbouwarbeiders), 56 van Limter-Is (Arbeiders in Zeehavens en Dokwerkers), 15 van Taper-Is, 78 van Banksen (Bankbedienden), 20 van Tümkä-Is 9 (Concierges), 46 van Lastik-Is (Arbeiders in de Rubberwerking), 40 van Tek Ges-Is (Arbeiders in Gas en Electriciteit), 80 van Genel-Is (Gemeentearbeiders), 21

van Sağlık-Is (Arbeiders in de Gezondheidssector), 15 van Aster-Is (Zeedokwerkers), 14 van Hür-Can-Is (Glasarbeiders), 16 van Dev Maden-Sen (Metaalarbeiders), 89 van Petkim-Is (Arbeiders in de Petro-Chemie), 31 van Sine-Sen (Arbeiders in de Filmindustrie), 35 van Keramik-Is (Keramiekarbeiders), 12 van İlerici Deri-Is (Lederbewerkers), 31 van Sosyal-Is, (Bedienden in de Sociale Zekerheid), 42 van Nakliyat-Is (Transporteurs), 61 van Gıda-Is (Arbeiders in de Voedselsector), 14 van Yeni Haber-Is (Kommunikatiearbeiders), 13 van Baysen (Gemeente-arbeiders), 43 van Toprak-Is (Landbouwarbeiders), 25 van Yeraltı Maden-Is (Mijnwerkers) en 54 van Basın-Is (Arbeiders in Drukkerijen).

33 van deze ambtenaren staan terecht in het hoofdproces tegen DISK. Allen lopen gevaar de doodstraf te krijgen.

In het hoofdproces tegen DISK steeg het aantal beschuldigen tot 139; daarvan kunnen 40 personen de doodstraf krijgen en 40 anderen staan nog steeds terecht onder arrest.

ANDERE NIEUWE ZAKEN

3.2, in Diyarbakır steeg het totaal aantal beschuldigen in de zaak tegen de Arbeiderspartij van Koerdistan (KIP) en de Progressieve Kultuurvereniging van het Oosten (DDKD) met het bijvoegen van nieuwe beschuldigen tot 625.

9.2, in Istanbul werden 8 veronderstelde leden van de Progressieve Jeugdvereniging (IGD) voor een militaire rechtbank gedaagd.

11.2, in Ankara werd een nieuwe zaak geopend tegen Dev-Yol. Drie beschuldigen lopen gevaar ter dood veroordeeld te worden

17.2, in Istanbul begon voor een militair hof het proces van 52 veronderstelde leden van Devrijding. 5 beschuldigen kunnen de doodstraf krijgen.

VEROORDELINGEN

10.2, in Erzurum werden 2 rechtse activisten ter dood veroordeeld.

14.2, in Malatya werden op het einde van het proces van Dev-Yol 5 leden tot levenslange opsluiting veroordeeld en 22 anderen tot diverse celstraffen.

15.2, in Diyarbakır werden 25 leden van Dev-Yol veroordeeld tot gevangenisstraffen die opliepen tot 13 jaar.

17.2, in Izmir werd de vroegere voorzitter van de Kamer van Architecten, Mustafa Arika, tot 5 jaar en 3 maand celstraf veroordeeld, op beschuldiging lid te zijn van TKP. Dezelfde dag werden in Malatya 2 rechtse activisten tot levenslange cel veroordeeld.

19.2, in Istanbul eindigde het proces van Dev-Sol met 7 doodstraffen. 41 andere beschuldigen kregen gevangenisstraffen die opliepen tot 20 jaar.

21.2, in Izmir werden 2 linkse militanten beiden veroordeeld tot 16 jaar gevangenis, en een andere tot 4 jaar en 2 maand.

22.2, in Adana werd één persoon ter dood veroordeeld, 3 tot levenslange opsluiting en 18 anderen tot diverse gevangenisstraffen.

29.2, in Izmir werden 3 rechtse activisten ter dood veroordeeld, één tot levenslang en 28 anderen tot diverse gevangenisstraffen die tot 36 jaar gingen.

MENSENJACHTEN

Een verondersteld lid van Dev-Sol, Ali Hüseyin Avcı, werd op 15 februari door de veiligheidsdienst doodgeschoten tijdens een operatie in het distrikt Cemishezek in de provincie Elazığ.

De militaire overheid maakte tevens de arrestatie bekend van 57 linkse militanten, op 16 februari in Erzincan, en van 13 veronderstelde leden van Dev-Yol, op 23 februari in Adana.

23.677 VERENIGINGEN ONTBONDEN

Volgens het dagblad *Milliyet* van 29 februari 84 heeft de krijgswetoverheid sinds de coup van 1980, 23.677 verenigingen ontbonden op grond van onregelmatigheden in hun boekhouding - of omdat ze betrokken waren bij politieke activiteiten. 30.029 verenigingen kregen toelating om activiteiten te voeren, maar men zal opnieuw onderzoeken of zij de formaliteiten, bepaald door de nieuwe wet op de verenigingen, vervullen.

VERANDERINGEN IN DE BALIES

De algemene vergaderingen van de Orde van Advokaten van Turkije hadden plaats in de maanden december en januari. Overeenkomstig een nieuwe wet waren alle advocaten verplicht deel te nemen aan de vergaderingen en te stemmen voor de nieuwe beheeraden.

De verkiezing van de beheerraad van de Orde van Advokaten van Istanbul werd gewonnen door een lijst van rechtse advocaten, terwijl in Ankara de progressieve advocaten wonnen.

Wat betreft de Unie van de Orden van Advokaten van Turkije werd de verkiezing gewonnen door de lijst van progressieve advocaten.

De eerste stap van het rechts bestuur van de Orde van Advokaten van Istanbul was het onder handen nemen van Orhan Apaydın, ex-voorzitter van de Orde: hem werd het recht ontnomen zijn beroep uit te oefenen, dit omdat hij door een militair hof tot 5 jaar gevangenis veroordeeld werd wegens zijn deelname aan activiteiten van het Turks Vredeskomité.

Orhan Apaydın was tevens de verdediger van de leiders van DISK, die nog steeds terechtstaan en de doodstraf kunnen krijgen.

JOURNALISTEN ONDERVRAAGD

De militaire aanklager van Istanbul stelde een onderzoek in betreffende de hoofdredakteur van het dagblad *Cumhuriyet*, Nadir Nadi, 75, dit wegens een kommentaar op de voorpagina van het blad. Daarin viel Nadi het concept van "politieke eenheid en samenhangigheid" aan, dat in het land heerste na de militaire coup van 1980. Hij zei dat democratie een systeem is waarin het idee van "onvoorwaardelijke eenheid en samenhangigheid" niet past. Dat is voor de totalitaire systemen van het nazisme en het fascisme, voegde hij eraan toe. De militaire aanklager ondervroeg hem op 11 maart. Nadi werd eerder reeds veroordeeld door een militair hof voor een ander artikel, zijn veroordeling tot 3 maand gevangenis werd later echter geannuleerd door een hogehof.

Op 28 februari ondervroeg de militaire aanklager tevens mevrouw Nazlı İlicak, columnist van het dagblad *Tercüman*, in verband met haar artikel over de verkiezingscampagne.

FILMVERTONING VERBODEN

De openbare voorstelling van een prijzenwinnende turkse film werd door de militaire aanklager van het krijgswetbevel van Istanbul verboden.

De Vereniging voor Turks-Duitse Vriendschap organiseerde op 24 februari in Istanbul een cultuuravond, en maakte bekend dat voor deze gelegenheid

de film "Een seizoen in Hakkari" vertoond zou worden. Deze film van Erden Kirai kreeg dit jaar de Zilveren Beer op het filmfestival van Berlijn.

Terwijl de toeschouwers evenals de ambassadeurs van West-Duitsland en Nederland wachtten op de voorstelling van de film, kwamen de krijgswetofficieren binnen die de film in beslag namen.

PROCES VAN TURKEN IN KEULEN

10 turkse democraten staan terecht voor een Duits gerechtshof in Keulen, op beschuldiging het turks konsulaat in deze stad bezet te hebben op 3 november 1982, net vóór het referendum over de nieuwe turkse grondwet in Turkije plaatsvond. De aankla-

ger beschuldigt hen van kidnapping en poging tot moord. Zij zouden gedurende 15 uren een gedeelte van het konsulaat bezet hebben en 70 personen gegijzeld hebben. Intussen leverden ze een vuurgevecht met ambtenaren van het konsulaat die zich verschanst hadden in een andere vleugel van het gebouw. Twee gijzelaars en een politiemans werden hierbij gewond.

Op 5 januari 1984, tijdens het proces van de beschuldigen, raakten 2 vrouwen gewond bij een handgemeen met de politie, die de massa toeschouwers niet in de rechtszaal wou toelaten om het proces bij te wonen. Eén van de advocaten van de verdediging verklaarde dat zij licht gewond werd toen de politie haar met geweld de toegang tot de rechtszaal ontzeg-

/..

HONGERSTAKING IN DE MILITAIRE GEVANGENIS: ELF DODEN

Na de dood van 11 van hun kameraden, ten gevolge van een hongerstaking die 45 dagen duurde, besloten de overige koerdische gevangenen van Diyarbakir hun aktie te beëindigen.

De gevangenen van Diyarbakir hebben de toestand in de gevangenis niet werkelijk kunnen verbeteren en ze staakten de aktie omdat deze hun gelederen "nuttelos uitdunde". De bezoeken, die sinds het begin van dit jaar verboden waren, mochten opnieuw hervat worden. Volgens getuigenissen van ouders zijn talrijke gevangenen "er vreselijk aan toe".

De aktie van de politieke gevangenen begon op 5 januari, nadat een gevangene, Ismet Karak, in zijn cel doodgeslagen werd in het bijzijn van verschillende van zijn kameraden. De families en zelfs de advocaten, die de enige bron van informatie waren, mochten de gevangenen niet meer bezoeken, zodat het moeilijk werd op de hoogte te blijven van de toestand van de gevangenen. De militaire autoriteiten gaven aan de familie geen enkele uitleg, en de lichamen werden hen terug gegeven in loden kisten, die onmogelijk opengemaakt konden worden voor een autopsie zonder toelating van de militaire procureur, op straffe van vervolging. Verschillende kerkhoven zouden door soldaten bewaakt worden om te vermijden dat men te luidruchtig hulde zou brengen aan de "martelaren".

De militaire autoriteiten verplichtten de ouders van gevangenen van de gevangenis van Diyarbakir, die stierven ten gevolge van de hongerstaking, hun kinderen inderhaast en zo diskreet mogelijk te begraven. Moeders van gevangenen die zich begin maart naar de turkse hoofdstad begaven om de aandacht van de autoriteiten te vestigen op de onmenselijke omstandigheden in deze gevangenis, werden bij hun terugkeer naar Diyarbakir onder bewaking geplaatst.

De getuigenissen van ex-gevangenen en van ouders stapelden zich op en de lijst van "technieken" die in de militaire gevangenis gebruikt worden, werd langer: schijn-ophanging, elektrokatie, het slaan op de voetzolen, seksuele mishandeling van vrouwen, het toedienen van slagen gevolgd door lange periodes van rechtstaan, het 's winters buiten verzamelen van naakte gevangenen, enz..., zonder te spreken van de "zelfmoorden", de onophoudende vernederingen en de erbarmelijke omstandigheden van herberging. (Le Monde, 8 maart 1984)

In de militaire gevangenis van Mamak in Ankara zetten verscheidene honderden politieke gevangenen, sinds 22 februari hun hongersta-

king verder uit protest tegen het geweld en de foltering waarvan ze voor het militair tribunaal verklaarden het slachtoffer te zijn.

Sinds de gevangenen geen bezoek meer mogen krijgen hebben talrijke ouders geen nieuws meer van hun kinderen

In deze gevangenis werden de gevangenen reeds verscheidene malen verzameld op een binnenplaats, waarna men honden op hen losliet. De militaire autoriteiten namen hun burgerkleding in beslag om hen te dwingen een gevangenisuniform aan te trekken. Talrijke gevangenen die deze nieuwe vernedering weigerden te ondergaan, zaten verschillende weken enkel in hun ondergoed in hun cel - en zelfs op de binnenplaats, waar ze op maat moeten marcheren en militaire marsen en slogans moeten roepen ter ere van de turkse staat en van zijn stichter.

Toen de hongerstaking van zowat 1500 politieke gevangenen begon, werden de zittingen van de processen van die bepaalde gevangenen een maand uitgesteld om de erbarmelijke staat van de protesterenden te kunnen verbergen.

De families van de gevangenen en vooral hun moeders deden een beroep op de militaire autoriteiten en op de politieke leiders; deze gingen er echter niet op in.

In Istanbul weigerden talrijke politieke gevangenen, die terechtstaan in diverse processen, het gevangenisuniform aan te trekken. Zij verschenen voor het gerechtshof in slijp en onderlijfe.

Volgens Le Soir van 8 maart 1984 stemmen alle getuigenissen overeen om in de turkse militaire gevangenis "machines aan het licht te brengen die fysisch en psychisch vernietigen". Een ex-professor die bijna een jaar opgesloten zat in Sultan Ahmet, de militaire gevangenis van Istanbul, verklaarde bij zijn vrijlating dat de militaire gevangenis geen gevangenis zijn maar slavenkampen.

Het Duits weekblad Die Zeit van 24 februari 1984 publiceerde het verhaal van een Duits toerist, onder het pseudoniem Wolfgang Simons, die in de gevangenis van Istanbul, waar hij 500 dagen opgesloten zat, gefolterd werd. Het blad besluit: "Turkije is een moeilijke partner voor de democratieën van West-Europa. Waarom? Dit wordt aangetoond door de ervaringen van deze jonge Duitser die, door onbegrijpelijke omstandigheden, 16 maanden opgesloten bleef in een turkse gevangenis. Zijn lijdensweg is geen uniek geval, het is er slechts één van een hele hoop."

de. Een andere vrouw vertelde aan de verslaggevers dat ze licht gewond raakte toen ongeveer 100 politie-mannen de toeschouwers uit de gangen verwijderden.

ASIEL VOOR CEMAL ALTUN

Het administratief gerechtshof van West-Berlijn maakte op 17 februari bekend dat de turkse burger Cemal Kemal Altun de status van politiek vluchteling toegekend werd. Deze beslissing is de epiloog van een tragische zaak die de zelfmoord veroorzaakte van de jonge tegenstander van het turks regime.

C. Kemal Altun die na de militaire coup in Turkije politiek asiel vroeg in West-Berlijn, bleef aangehouden en de duitse overheid maakte bekend dat hij waarschijnlijk uitgeleverd zou worden aan Turkije omdat hij door de turkse veiligheidsdienst gezocht werd wegens moord. Ten gevolge van een psychologische depressie pleegde Altun op 30 augustus 1983 in de rechtszaal zelfmoord door zich van de 6de verdieping naar beneden te werpen.

De dood van Altun bracht een enorme reactie teweeg in de duitse publieke opinie en de oppositiepartijen beschuldigden de duitse regering ervan meer geloof te hechten aan de beweringen van de militaire dictators van Turkije dan aan de verklaringen van de democraat Altun. (Zie *Bulletin* nr 81/82 en 84).

19 TURKEN AANGEMAAND TERUG TE KEREN

Ondanks de beweringen over de teruggekeerde democratie in Turkije gaat de turkse regering verder met het ontnemen van de turkse nationaliteit aan turkse democraten in het buitenland.

Op 29 februari 1984 maakte het Ministerie van Binnenlandse Zaken van de regering Ozal bekend dat 19 personen, die in het buitenland akties zouden voeren die in strijd zouden zijn met de interne en de externe veiligheid van de turkse staat, de turkse nationaliteit zullen verliezen indien ze niet terugkeren naar het land en zich overgeven aan de veiligheidsdiensten vóór 2 maart 1984. Bij die personen zijn tevens 2 columnisten van het in het buitenland gedrukte oppositieblad *Demokrat Turkiye*: Yüksel Feyzioglu en Hüseyin Erdem.

NIEUW PROCES TEGEN AGÇA

Ten gevolge van een onderzoek van het krijgswetbevel van Istanbul dat een jaar duurde, betreffende het neerschieten van Abdi Ipekci, de vroegere hoofdredakteur van het dagblad *Milliyet*, in februari 1979, opende de militaire aanklager een nieuw proces tegen Mehmet Ali Agça, die de aanslag pleegde op de paus, en zijn medeplichtigen.

De militaire akte van beschuldiging zegt dat Agça, vóór hij uit Turkije vluchtte, in Istanbul een smokkelwandel leidde.

Teneinde de "zaak Ipekci krachtig aan te pakken met het oog op nieuw ontwikkelingen," verbleven 2 militaire aanklagers deze zomer meer dan een week in Italië om Agça in Rome in zijn cel te ondervragen over zijn rol in de moord.

De akte van beschuldiging noemt 11 personen als Agça's medeplichtigen in de Ipekci-moord; zij zorgden voor beschutting en wapens, bereidden Agça's vlucht uit de gevangenis voor en kochten ambtenaren om, om aan valse paspoorten en identiteitskaarten te geraken. De lijst begint met Zülfikar Aysan en Yılma Durak, 2 hoge ambtenaren van de nu verboden rechtse Partij voor Nationalistische Aktie (MHP).

Een andere prominente figuur die bij het onderzoek naar voor kwam is Abuzer Ugarlu, die belast

was met het verzamelen van fondsen om Agça's vlucht uit de militaire gevangenis van Maltepe, in november 1979, te financieren.

CONTROVERSE ROND LONEN

De Opperste Arbitrageraad voor Lonen besloot op 1 maart 1984 de 18 collectieve arbeidsovereenkomsten te verlengen, mits een loonsvermeerdering van meer dan 25 percent plus 2000 Liras.

De beslissing lokte bittere kritiek uit van arbeiders en werkgevers.

De Confederatie van Turkse Vakbonden (Türk-İs) verklaarde dat de beslissing van de Raad, die daartoe aangezet werd door de regering, absoluut niet tegemoet komt aan de eisen van de arbeidsbevolking, wiens lonen aangevreten werden door het hoog inflatiepercentage (ongeveer 50 pc in één jaar) en de voorgaande praktijken van de Raad voor de Lonen.

De vertegenwoordigers van Türk-İs in de driedelige Raad, die een loonsvermeerdering van 43 pc eisten, verlieten de vergadering toen dit voorstel afgekeurd werd door de vertegenwoordigers van de regering en de werkgevers.

Volgens een studie van Türk-İs bedroegen de jaarlijkse prijsstijgingen van voeding en huishuur verleden jaar respectievelijk 43 en 41 percent.

De algemene economische politiek van de regering in aanmerking genomen is dergelijke beslissing, die indruist tegen de belangen van de arbeiders, echter niet verwonderlijk. Het dagblad *Cumhuriyet* van 14 februari 1982 meldde dat de turkse regering in een brief aan het IMF beloofde om "de loonsstijgingen binnen de perken te houden zodat ze niet zouden leiden tot een stijging van de inflatie."

Met de supplementaire 2000 Liras bedraagt de reële stijging die toegestaan werd door de Opperste Arbitrageraad voor Lonen nauwelijks 30 pc, zodat de prijsstijgingen nauwelijks gedekt worden.

Ten gevolge van de lonenpolitiek van het militair regime en van de regering Ozal, werd Turkije op gebied van lonen een paradijs voor buitenlandse investeerders. Volgens een studie die op 3 maart in het dagblad *Cumhuriyet* verscheen, bedraagt het gemiddeld dagloon in Turkije 3,04 \$, terwijl arbeiders in Zuid-Korea 11,36 \$ verdienen, in Taiwan 11,68 \$, in Hong Kong 9,76 \$, in Singapore 17,52 \$; dit terwijl deze landen de reputatie hebben de laagste lonen ter wereld te hebben.

De situatie van de turkse arbeiders die het minimumloon krijgen is nog slechter dan deze van degenen die gedekt worden door CAO's.

Het netto minimum maandloon werd verleden jaar vastgesteld op 11.500 liras. De regering besloot tevens het minimumloon op te trekken vóór de periode van 2 jaar om is, en maakte bekend dat men zou voorstellen het te verhogen tot 13.800 liras. Deze stijging kan het deficit, veroorzaakt door het hoog inflatiepercentage, echter absoluut niet dekken. Deze som, die overeenkomt met 43 dollar, volstaat niet om in de vitale behoeften van een familie te voorzien, gezien de maandelijkse huurprijs van een huis in een achterbuurt meer dan 15.000 liras bedraagt, en de voedingskosten voor een familie van 4 personen per maand ongeveer 40.000 liras bedraagt.

EEN NIEUWE SLAG VOOR DE VAKBONDEN

Terwijl de vakbonden aangesloten bij DISK nog steeds verboden zijn en hun leiders terechtstaan, krijgen andere vakbonden die lid zijn van Türk-İs, die niet onmiddellijk last kregen met de militairen, nu te maken met een andere vorm van repressie.

Overeenkomstig de nieuwe wet op de vakbonden gaf het Ministerie van Tewerkstelling een lijst van vakbonden uit die CAO's mogen sluiten met de werkgevers. De nieuwe wet bepaalt dat, om collectieve onderhandelingen te mogen voeren, een vakbond moet bewijzen dat hij 10 procent van de werknemers van de betreffende sektor van de economie vertegenwoordigt.

Zich baserend op de lijst van leden die de vakbonden opgaven, maakte het Ministerie van Tewerkstelling bekend dat 35 van de 61 vakbonden aan de door de wet bepaalde voorwaarden voldoen, en dat deze collectieve onderhandelingen mogen voeren. Zodanig verliezen 26 vakbonden bijna hun reden van bestaan. Bij deze categorie horen ook de machtige vakbonden Teksif (Federatie van Tekstielarbeiders) en Yol-Is (Wegenarbeiders).

Volgens een verklaring van het Ministerie zijn er in 28 sectoren van de economie 2.137.000 werknemers; daarvan zijn er 1.248.000 lid van een vakbond.

In aanmerking genomen dat het aantal bezoldigde bedienden en arbeiders in Turkije rond de 5 miljoen ligt, vertegenwoordigen degenen die zullen genieten van een loonbepaling door een CAO, slechts 25 pc daarvan. De rest zal zichzelf en hun familie in leven moeten houden met een minimumsalaris van 43 \$ per maand.

STAATSONDERNEMINGEN TE KOOP

Op 29 februari, na een stormachtige 16 urenzitting, nam het parlement het betwistbaar wetsontwerp aan dat de regering in staat zal stellen economische staatsondernemingen en -installaties te verkopen aan privé-ondernemingen.

De wet, die in de volksmond bekend staat als "de wet voor de verkoop van de Bosphorus-brug", laat de regering toe aandelen van staatsondernemingen en aandeelcertificaten van inkomsten van installaties die eigendom zijn van de staat, te verkopen.

Premier Ozal zei dat de opbrengst van deze verkopen daarna gebruikt kan worden om nieuwe instal-

laties te bouwen. Zijn slogan was "Verkoop een brug en bouw een andere".

Vertegenwoordigers van de oppositie vielen de wet fel aan, beweerend dat ze de regering te veel macht geeft en één van hen zei: "Indien de wet goedgekeurd wordt kan dit parlement op een dag verkocht worden".

Enkele staatsondernemingen die verkocht moeten worden zijn PETKIM (oliemaatschappij), TKI (koolmijnen), TCDD (spoorweg) en TEK (elektriciteit), die in 1983 hoge winsten opleverden, respectievelijk 1400 miljoen \$, 2.500 miljoen \$, 500 miljoen \$ en 250 miljoen \$.

OORLOGSINDUSTRIE

De Turkse Luchtmacht en de VS-firma Westinghouse Corporation bereikten de laatste fase in de onderhandelingen voor de gezamenlijke produktie van radars voor de land- en de luchtmacht van Turkije. De VS-maatschappij stelde een onmiddellijke bijdrage van 2,5 miljoen \$ cash en van 1,5 miljoen \$ aan materiaal, onderdelen en technische kennis, voor.

Van turkse zijde wil men dat Westinghouse zou samenwerken met Havelsan-Aydın, de 2 jaar oude onderneming die opgezet werd om Turkije een elektronische luchtvaartindustrie te verschaffen. Havelsan is aangesloten bij de Stichting ter Versterking van de Luchtmacht; Aydın is een Amerikaanse maatschappij van elektronika, voorgezeten door een turks zakenman die deel uitmaakt van de turkse lobby in de VS.

Volgens het grieks blad *Eleftherotypia* van 24 december 1983, bezocht een delegatie van de italiaanse militaire industrie "Aeritalia" Turkije, en voerde er gesprekken voor de coproductie van transportvliegtuigen.

Op 27 februari 1984 meldde een ander grieks blad, *Idisis*, dat Turkije de bouw overweegt van een gigantische militaire basis in Corla, 75 mijl van Bulgarije en 85 mijl van Griekenland. Volgens VS-bronnen zal deze basis onder controle staan van de NAVO en zal ze de alliantie ongeveer 16.000 miljoen \$ kosten.

IMMIGRATIE

8.2, in de stad Winterthur, West-Duitsland, stak een 18-jarige turkse arbeider, Mehmet Yoldemir, zijn moeder dood en verwondde zijn 7-jarig zusje, ten gevolge van een psychologische krissis. Hij zocht reeds lange tijd tevergeefs werk en daardoor was hij mentaal onevenwichtig.

9.2, in de mijn van Eisden in Limburg, België, veroorzaakte een onderaardse gasexplosie de dood van 7 mijnwerkers: 4 turken, 2 belgen en 1 italiaan. De mijnwerkers beschuldigen de direktie ervan geen veiligheidsmaatregelen getroffen te hebben.

10.2, in België werd het verzoek om politiek asiel van 120 syriërs van turkse oorsprong door het Hoog Commissariaat van de VN afgewezen.

11.2, in Nurnberg, West-Duitsland, probeerde een 22-jarige turk, Tekin Yildiz, zelfmoord te plegen door zich door het venster van het Arbeidsbureau naar beneden te werpen, toen men weigerde hem een arbeidsvergunning af te leveren.

12.2, in Wenen, Oostenrijk, werd Hüseyin Altınbas, een turks arbeider, door 2 oostenrijkers gedood.

13.2, in Bonn, West-Duitsland, stak een groep racisten de wagens van 3 turken en van 1 syriër in brand.

19.2, de mars voor de intrekking van het projekt Gol over de immigratie in België eindigde in Brussel met een meeting. Een honderdtal deelnemers uit Verviers, Quaregnon en Gent kwamen bijeen in Brussel waar ze een duizendtal manifestanten vervoegden.

21.2, in Krommenie, Nederland, werd een turkse moskee door onbekenden in brand gestoken.

25.2, de duitse autoriteiten maakten bekend dat in 1982, 1671 turkse onderdanen zich naturaliseerden in Duitsland.

27.2, in Düren, West-Duitsland, werd een gebouw dat bewoond werd door 9 turkse families, door onbekenden in brand gestoken.

28.2, in Delmenthorst stak een duits racist het huis van een turkse familie in brand.

ERRATUM : *Bulletin* nr 88 (Februari 1984), per vergissing werden de twee laatste paragrafen van "Onrust in business", pagina 3, bij het volgende artikel gevoegd (pagina 3-4).